

Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej
Katedra Rysunku, Malarstwa, Rzeźby i Sztuk Wizualnych
dziedzina: sztuki plastyczne
dyscyplina: sztuki piękne

RECENZJA

dorobku artystycznego, dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej
Pana dr Michała Zawady
w związku ze wszczęciem przez Radę Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki w Krakowie
postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk plastycznych
w dyscyplinie sztuki piękne

ZLECENIODAWCA RECENZJI

Uczelnia: Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie

W związku z wszczętym w dniu 24 kwietnia 2019 r. postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego dla dr Michała Zawady w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów, dnia 9 października 2019 r. nr BCK - VII - L - 9698/19 powołała komisję habilitacyjną, powierzając mi funkcję recenzenta w rzeczonym postępowaniu habilitacyjnym. Do zlecenia została dołączona dokumentacja postępowania, złożona przez Habilitanta, w wersji papierowej i elektronicznej.

1. Dokumenty do postępowania habilitacyjnego, w tym: wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, kwestionariusz osobowy, poświadczona kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora.
2. Dokumentacja w formie pisemnej i elektronicznej (plyta CD) zawierająca:
 - Autoreferat z opisem osiągnięcia artystycznego w j. polskim i j. angielskim
 - Zrealizowane osiągnięcie artystyczne z dokumentacją publicznej prezentacji dzieła w formie fotograficznej
 - Wykaz dorobku artystycznego wraz z dokumentacją wystaw i katalogów
 - Wykaz dorobku dydaktycznego, naukowego, publikacji oraz działalności organizacyjnej

OGÓLNE INFORMACJE O HABILITANCIE

Michał Zawada urodził się w 1985 w Krakowie. W latach 2004 - 2009 studiował historię sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim, a w latach 2005 - 2010 studiował na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, w Pracowni Malarstwa prof. Andrzeja Bednarczyka. W latach 2010 - 2013 był słuchaczem Środowiskowych Studiów Doktoranckich. W 2013 roku otrzymał stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuki plastyczne, w dyscyplinie artystycznej - sztuki piękne. Od 2012 roku jest asystentem w VI Pracowni Malarstwa prof. Andrzeja Bednarczyka. Jest laureatem Stypendium Republiki Austriackiej (Akademie der bildenden Künste Wien, 2014 - 2015). Od roku 2016 sprawuje funkcję Prodziekana Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, a od 2017 roku zatrudniony jest na stanowisku adiunkta.

Od 2008 roku Michał Zawada czynnie zajmuje się malarstwem, łącząc pracę artystyczną z pracą zawodową na macierzystej uczelni. Jest autorem 9 wystaw indywidualnych, brał udział w 35 wystawach zbiorowych. Swoje prace eksponował między

innymi w Niemczech, Austrii i Polsce, niektóre z nich znajdują się w zbiorach prywatnych, w kraju i za granicą.

Habilitant jest laureatem następujących stypendiów:

- w latach 2014 - 2015 został laureatem Stypendium Republiki Austriackiej (Stipendium der Stipendienstiftung der Republik Österreich - Stiftung Postdocs), Akademie der bildenden Künste Wien projektu stypendialnego pod kierunkiem prof. Anette Baldauf,,
- w latach 2011 - 2012 został laureatem stypendium Rektora ASP w Krakowie dla najlepszych doktorantów
- w 2008 roku został laureatem stypendium artystycznego Prof. Janiny Kraupe - Świdorskiej,
- w 2004 roku został laureat stypendium Rektora UJ dla laureatów olimpiad,

Jest autorem 9 publikacji i monografii, recenzentem prac magisterskich, kuratorem wystaw, prowadzącym seminaria dla słuchaczek i słuchaczy Środowiskowych Studiów Doktoranckich na macierzystej uczelni (dla dyscypliny sztuki piękne). Obecnie pełni funkcję Prodziekana Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

Kandydat posiadając odpowiedni dorobek twórczy, zgromadzony po uzyskaniu stopnia doktora sztuki, podjął starania o wszczęcie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne. Chcę również odnotować, że Habilitant przedłożył wszystkie wymagane przepisami dokumenty i materiały przedstawiające Jego osiągnięcia artystyczne i dydaktyczne oraz dokonania w zakresie działań organizacyjnych i popularyzujących sztukę.

OCENA AUTOREFERATU I WSKAZANEGO OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNEGO (DZIEŁA HABILITACYJNEGO, OCENA OSIĄGNIĘĆ TWÓRCZYCH KANDYDATA)

Autoreferat doktora Michała Zawady jest drobiazgowym, niezwykle interesującym opracowaniem, które stanowi zbiór rozważań o wielowątkowej strukturze, erudycyjną próbą definiowania zjawisk zachodzących w świecie sztuki, widzianych w aspekcie zagadnień społeczno - kulturowych, historycznych, ideologicznych i politycznych. Jest to również refleksja nad procesami kształtowania się ideologii nacjonalistycznych w kontekście poszukiwań ich wizualnej identyfikacji oraz syntetyzowania ich rozproszonej symboliki, jest również próbą pochylenia się nad mechanizmami uruchamiającymi przemoc, a podejmowane przez Habilitanta zakresy tematyczne tworzą złożone,

konkretne i unikatowe konstelacje. „Krajobraz z zamkiem” Albrechta Altdorfera „*staje się punktem wyjścia do rozważań i stanowi otwarcie istotnej przestrzeni dyskursywnej pełnej nagłych zwrotów, niepewności, a nieustanne balansowanie na granicach semantycznych i formalnych(...)*” jest szczególnie interesujące dla autora. Analiza obrazu stanowi również płaszczyznę do poszukiwań osobistych odniesień, które wbudowane w narrację rozważań tworzą kolejną warstwę tekstu. Habilitant odbywa złożoną, dialektyczną podróż, poszukując potencjalnego charakteru wypowiedzi malarskiej, śledząc kolejne tropy w ramach procesów interpretacji obrazów. Rozważania Autora oscylują wokół fundamentalnych, egzystencjonalnych prawd, dotykając istotnych problemów dotyczących miejsca człowieka, ale i artysty we współczesnym świecie. Dociekania Autora zawierają również refleksję nad kondycją późnokapitalistycznego społeczeństwa i potencjalnych, negatywnych scenariuszy na przyszłość. Oryginalność opracowania polega na rezygnacji ze stabilnego szeregowania, chronologicznego opisu zjawisk, które towarzyszyły jego twórczości w ostatnich latach. Autor deklaruje, że wejście w przestrzeń „*fantazmatycznego lasu oznacza rezygnację z gotowych wzorów na rzecz nieuniknionego błędzenia, przemieszczania, zwrotów i nawarstwiania znaczeń oraz ciągłych powrotów do porzuconych ścieżek*”. Notatki wędrowca wciąż tworzą od nowa równoległe narracje, które zawsze wskazują na te same alternatywy, chociaż pokazują niezliczone, różnorodne i złożone, a przede wszystkim niepowtarzalne, konkretne rzeczywistości w jego unikatowej ludzkiej sytuacji. Artysta to metafora wędrowca, który trawersuje, przekracza granice, to złożona piękna i przewrotna narracja wyczulenia, która istnieje w niezliczonych odmianach, charakterystyczna dla artystów i myślicieli projektujących siebie na tę narrację.

Habilitant przedstawia do oceny osiągnięcia artystyczne na podstawie art. 16 ust. 2 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 ze zm.) w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1669).

to jest:

cykl 51 prac pt. „*Gorycz. Obrazy natury, tożsamości, ideologii i przemocy*”

w tym obrazy w technice olej na płótnie, fotografia, zapisy wideo

powstałe w latach 2014 - 2018

oraz

wystawy, na których prezentowane były prace z tego cyklu

1. Gorycz, olej na płótnie, 55 x 45 cm, 2014 (wystawa indywidualna Mensur, ABC Gallery, Poznań, 2014)
2. Szarotka, olej na płótnie, 90 x 70 cm, 2014 (wystawa indywidualna Mensur, ABC Gallery, Poznań, 2014)
3. Kräuterin, olej na płótnie, 40 x 50 cm, 2014 (wystawa zbiorowa U nas w Döllersheimie, Browar Lubicz, Kraków, 2014)
4. Eiger, olej na płótnie, 45 x 40 cm, 2014 (wystawa zbiorowa U nas w Döllersheimie, Browar Lubicz, Kraków, 2014)
5. Promieniowania (Strahlungen), olej na płótnie, 150 x 130 cm, 2015 (wystawa zbiorowa Artyści z Krakowa. Generacja 1980-1990, MOCAK, Kraków, 2015)
6. Silva, olej na płótnie, 160 x 120 cm, 2015 (wystawa zbiorowa Artyści z Krakowa. Generacja 1980-1990, MOCAK, Kraków, 2015)
7. Polowanie, olej na płótnie, 110 x 130 cm, 2015 (wystawa zbiorowa Artyści z Krakowa. Generacja 1980-1990, MOCAK, Kraków, 2015)
8. Rewers (Leinberger), olej na płótnie, 120 x 90 cm, 2015 *
9. Bez tytułu (bratki), olej na płótnie, 150 x 130 cm, 2015 (wystawa zbiorowa Vanitas, Galeria Pryzmat, Kraków, 2016)
10. Sacro Bosco I (Lasciate pensiero), olej na płótnie, 150 x 130 cm, 2016 (wystawa indywidualna Przecinka, Galeria Widna, Kraków, 2016)
11. Sacro Bosco II, olej na płótnie, 130 x 110 cm, 2016 (wystawa indywidualna AIDACRA, CKiS Wieża Ciśnień, Konin, 2016)
12. Sacro Bosco III, olej na płótnie, 130 x 110 cm, 2016 (wystawa indywidualna AIDACRA, CKiS Wieża Ciśnień, Konin, 2016)
13. Bez tytułu (urna), olej na płótnie, 125 x 95 cm, 2016 (wystawa indywidualna AIDACRA, CKiS Wieża Ciśnień, Konin, 2016)
14. Bez tytułu (puszcza), 105 x 90 cm, 2016 (wystawa indywidualna Przecinka, Galeria Widna, Kraków, 2016)
15. Żubr, olej na płótnie, 90 x 105 cm, 2017 (wystawa zbiorowa, 24 H BRL-WAW, Górnośląska 5, Warszawa, 2017)
16. Goldhut, olej na płótnie, 100 x 60 cm, 2017 (wystawa zbiorowa Kontur i szaleństwo, Galeria w Bronowicach, Kraków, 2017)
17. Rattenkönig, olej na płótnie, 105 x 120 cm, 2016 (wystawa zbiorowa Kontur i szaleństwo, Galeria w Bronowicach, Kraków, 2017)
18. Dodecahedron, olej na płótnie, 50 x 45 cm, 2016 (wystawa zbiorowa Kontur i szaleństwo, Galeria w Bronowicach, Kraków, 2017)
19. Nebra, olej na płótnie, 50 x 45 cm, 2016 (wystawa zbiorowa Kontur i szaleństwo, Galeria w Bronowicach, Kraków, 2017)
20. Peso de ocho, olej na płótnie, 40 x 30 cm, 2017 (wystawa zbiorowa Superwystawa 2, Justice Gallery, Wiedeń, Austria, 2018)
21. Männerphantasien, olej na płótnie, 130 x 110 cm, 2017 (wystawa zbiorowa, 24 H BRL-WAW, Górnośląska 5, Warszawa, 2017)
22. Bez tytułu (liście dębu), olej na płótnie, 50 x 40 cm, 2017 (wystawa poplenerowa Zaborek 2018)
23. Bez tytułu (Sobibór), olej na płótnie, 50 x 40 cm, 2017 (wystawa poplenerowa Zaborek 2018)
24. Bez tytułu (urna), olej na płótnie, 70 x 50 cm, 2018 (wystawa zbiorowa Scattered Rhymes, Gallery XY, Olomouc, Czechy, 2018)
25. Homo floresiensis (Dead End), olej na płótnie, 40 x 30 cm, 2018 *
26. Homo heidelbergensis (Dead End), olej na płótnie, 40 x 30 cm, 2018 *
27. Bez tytułu (wulkan), olej na płótnie 30 x 40 cm, 2017, (wystawa zbiorowa No Problem, Galeria Potencja, Kraków, 2017)

28. Bez tytułu (wulkan), olej na płótnie, 30 x 40 cm, 2017 *
29. Bez tytułu (wulkan), olej na płótnie, 30 x 40 cm, 2017 *
30. Bez tytułu (wulkan), olej na płótnie, 30 x 40 cm, 2018 *
31. Bez tytułu (wulkan), olej na płótnie, 40 x 50 cm, 2018 (wystawa zbiorowa Dry Crust, Oceans of Liquid Matter, Horse&Pony Fine Arts, Berlin, Niemcy, 2019)
32. Vesuvio, olej na płótnie, 150 x 130 cm, 2017 (wystawa zbiorowa Krakowski Salon Sztuki, Pałac Sztuki, Kraków, 2018)
33. Bez tytułu (pelikan), olej na płótnie, 50 x 40 cm, 2018 (wystawa poplenerowa Zaborek 2018)
34. Bocian i żaba, olej na płótnie, 150 x 130 cm, 2019 *
35. Blackwater, olej na płótnie, 40 x 30 cm, 2018 (wystawa poplenerowa Zaborek 2018)
36. Blackwater, olej na płótnie, 140 x 120 cm, 2018 *
37. Blackwater, olej na płótnie, 140 x 120 cm, 2018 (wystawa zbiorowa Rośl-inne, ABC Gallery, Poznań, 2018)
38. Blackwater, olej na płótnie, 70 x 50 cm, 2018 (wystawa zbiorowa Rośl-inne, ABC Gallery, Poznań, 2018)
39. Bez tytułu (race), olej na płótnie, 40 x 40 cm, 2018 (wystawa zbiorowa Dry Crust, Oceans of Liquid Matter, Horse&Pony Fine Arts, Berlin, Niemcy, 2019)
40. Czerwony księżyc, olej na płótnie, 130 x 150 cm, 2018 *
41. Bez tytułu (ognisko w lesie), olej na płótnie, 50 x 40 cm, 2018 *
42. Blackwater, olej na płótnie, 40 x 30 cm, 2018 (wystawa poplenerowa Zaborek 2018)
43. Matterhorn, olej na płótnie, 50 x 40 cm, 2018 *
44. Rysy, olej na płótnie, 40 x 40 cm, 2019 *
45. Wulkany, akwarela na desce dębowej (dwustronna), 45 x 34 cm, 2019, wystawa zbiorowa Dry Crust, Oceans of Liquid Matter, Horse&Pony Fine Arts, Berlin, Niemcy, 2019)
46. Wierzba (wg Albrechta Altdorfera), tempera i olej na płótnie, 40 x 30 cm, 2019 *
47. Urna, 2 obiekty / rzeźby, ceramika szklwiona, 45 x 35 x 35 cm (każdy), 2018 (wystawa zbiorowa Utopia / Nie-miejsce, High 5, Kraków 2018)
48. Cykl fotografii Pöch/Weninger, wydruk atramentowy na papierze Hahnemühle, 4 fotografie, 35 x 50 cm (każda), 2015 (wystawa indywidualna Bieg linii, ZPAF Gallery, Kraków, 2018)
49. Cykl fotografii Białowieża, wydruk atramentowy na papierze Hahnemühle, 6 fotografii, 50 x 70 cm (każda), 2017 (wystawa indywidualna Bieg linii, ZPAF Gallery, Kraków, 2018)
50. Cykl fotografii Gruss aus Döllersheim, różne formaty, 2014 (wystawa zbiorowa U nas w Döllersheimie, Browar Lubicz, Kraków 2014)
51. Cykle fotografii dokumentalnych: Sobibór, Ebensee, Douaumont, Treblinka (Michał Zawada, Mensur, MuseoLab, Kraków 2017)

Poszukiwania kontekstualne w ramach wcześniej zrealizowanego przez Habilitanta projektu „*Mensur*”, polegały na badaniach terenowych w miejscach naznaczonych przez historię traumatycznymi wydarzeniami i tym tropem podąża Artysta w kolejnym realizowanym cyklu prac pt. „*Gorycz*”, gdzie kwestie antropologii historycznej, relacji obrazu i natury spotykają się w ramach refleksji o podłożu posthumanistycznym i postkapitalistycznym. Cykl „*Gorycz*” to próba zrozumienia w jaki sposób obraz pośredniczy w dystrybucji agresji, a także jak klasyfikuje i nazywa, to co porządane i to co godne unicestwienia oraz w jaki sposób buduje podziały. Refleksja nad genezą nacjonalizmu i autorytaryzmu staje się dla Habilitanta imperatywem poznawczym w kontekście

bierzących wydarzeń politycznych. Na projekt ten składa się 51 prac o zróżnicowanej, wielowątkowej strukturze zarówno, w warstwie formalnej jak i zawartych w nich treści. Dobór medium artystycznej wypowiedzi oraz aspekt formalny poszczególnych prac cyklu podyktowany był tematem, a wątek tematyczny determinował technologiczne rozwiązania. Nie istnieje nic wiążąca wizualne aspekty realizacji, to ramy różnych konwencji stanowiły dla Habilitanta punkt odniesienia. Realizacja w obrębie konwencji narzuca dyscyplinę poszczególnym pracom malarskim i jest to podstawowy element ich funkcjonowania. Zatem większość z tych prac wykonana została w technice malarstwa olejnego, pojawiają się również prace fotograficzne, które pełnią rolę przypisów, dookreśleń i występują tu w roli marginaliów, które uzupełniają cykl. Fotografia w tym projekcie pełni funkcję pomocniczą, dokumentuje miejsca naznaczone przez historię traumatycznymi wydarzeniami i służy rejestracji śladów po obozach zagłady, gdzie przyroda odcisnęła swoje piętno, ukrywając ślady zbrodni. Ten bolesny wątek historii wskazuje obszar zainteresowań Habilitanta, skoncentrowanych na przemocy. Habilitant porusza również problem relacji człowiek-natura i rozpatruje go w aspekcie degradującej środowisko działalności człowieka. Kolejnym elementem składowym cyklu są obiekty ceramiczne, urny twarzowe - artefakty, które Artysta oczyszcza z ich ornamentyki oraz pozbawia je ich pierwotnej funkcji, czyniąc je obiektami bezużytecznymi (urny nie można otworzyć). Odarte z przynależnej im funkcji stają się symbolem mistyfikacji, rozumianej w kontekście odkrywania śladów przeszłości, artefaktów, obiektów stanowiących przedmiot manipulacji przeszłością. Gładkie, pokryte błyszczącym szklivem, abstrakcyjne w formie obiekty ceramiczne funkcjonują w przestrzeni wystaw w formie rzeźb - przedmiotów. Motyw urny wykorzystywany jest również przez Artystę w malarstwie i pojawia się w jego obrazach stając się elementem narracji, a zaanektowany obiekt umieszczany jest zwykle przez Artystę w centralnym punkcie kompozycji malarskiej, gdzie staje się elementem obcym, wyalienowanym, niepasującym, przypadkowym, a wyodrębniony z tła, poprzez zastosowany kontrast kolorystyczny i formalny, przejmuje funkcję dominanty w obrazie, wskazując na zawarte w nim treści. Obrazy wchodzące w skład prezentowanego projektu namalowane są w różnych konwencjach. Artysta maluje obrazy nawiązujące w swojej stylistyce do tradycji malarstwa pejzażowego, pojawiają się w ramach tej serii również prace malarskie utrzymane w estetyce pop-art'u i obrazy formalnie bliskie abstrakcji. Wizualne cechy tych prac mają zaświadczać o wykorzystywanych przez Artystę wątkach, a realizacje rządzą się prawami konkretnych, użytych technik, rezultatem czego obrazy funkcjonują na płaszczyźnie zarówno formalnej jak i kontekstualnej. Realistyczne przedstawienia pejzażowe stanowią rejestrację rzeczywistości, tego co wizualne i

uruchamiają podjęty przez Artystę dialog z tradycją pejzażową. Innym razem, syntetyczne w swej warstwie formalnej przedstawienia malarskie, stają się impresją i intuicyjnym zapisem wrażeń, gdzie fragmenty rzeczywistości, pejzaże lub motywy roślinne stają się inspiracją dla Artysty oraz źródłem ukrytej symboliki i znaczeń. Krajobraz dla Habilitanta jest nośnikiem pamięci, interesuje go badanie natury w aspekcie relacji kapitalizmu z degradacją środowiska, a badanie relacji człowiek - natura staje się poszukiwaniem związków i zależności tej relacji w kontekście zakrywania i odkrywania. Przyroda bowiem neutralizuje miejsca skażone traumatycznymi wydarzeniami, a w symbiotycznym porozumieniu z upływającym czasem, zaciera ślady minionych wydarzeń i aktywności człowieka. Szerokie spektrum kontekstualne tego cyklu odnosi się również do dziedzictwa prehistorycznego i do wizji przyszłości, to próba zrozumienia jak obraz pośredniczy w rozprzestrzenianiu agresji i rozwoju zachowań opartych na przemocy, jak buduje podziały. Artysta w tym cyklu porusza wątki związane z problemami tożsamości, wykluczenia, ochrony i destrukcji. Kolejnymi istotnymi wątkami tego cyklu są leśna metaforyka oraz historyczna symbolika, ale również interesujące Artystę procesy uwalniania ukrytej energii, niepokoje społeczne. Motyw wulkanu pojawia się w serii obrazów, jako udratyzowane zjawisko naturalne i jest on bezpośrednio inspirowany przerysowaną przez wyobraźnię poetycką wizją, obecną w niemieckim malarstwie pejzażowym m. in. u wspomnianego Albrechta Altdorfera. Istotny w tych pracach jest również poruszany przez Habilitanta wątek procesów faszycacji i wytwarzania ideologii nacjonalistycznej, wykorzystujący idee natury, głównie pierwotnego lasu i dzikich ostępów górskich. W niektórych z tych prac Artysta podejmuje również wątki związane z męską zawłaszczającą symboliką. Podsumowując wielowątkowy aspekt cyklu, „Gorycz” dotyka problemów związanych z miejscami naznaczonymi doświadczeniem historii, natury zniekształconej przez człowieka, natury, która zabił rany oraz konfrontuje się z zawłaszczaniem elementów przyrody, które poddawały się symbolicznej władzy, kształtując systemy wierzeń i ideologii. Odkrywa również ślady przeszłości, to co ukryte oraz to, co nie poddaje się jednoznacznym interpretacjom i gdzie natura bierze odwet na człowieku, neutralizując ślady wydarzeń z przeszłości. Cieszy, że w ramach analitycznego procesu konfrontacji tekstu i obrazu, Habilitant oprócz prac, które podejmują bezpośredni dyskurs z płaszczyzną tekstu, realizuje też prace samodzielne, trudne do ulokowania we wspomnianym dyskursie, wieloznaczne wizualnie. Uważam, że ich obecność jest cennym uzupełnieniem w ramach hermetycznego dialogu tekstu i obrazu, a pojawienie się w przestrzeni cyklu tych prac tzw. „produktywnych napięć”, wnosi kolejną wartość do projektowanego założenia. Decyzje kontekstualne przeplatane z improwizacją i działaniem intuicyjnym stają się

nieprzetłumaczalne, istnienie tej niesprecyzowanej przestrzeni jest interesujące. Doceniam więc, że cykl „Gorycz” jest wielowątkową, nietworzącą linearnego porządku serią prac, gdzie trudno jest jednoznacznie sprecyzować jego początek i koniec i ponownie wartościowym okazuje się być wielość podjętych tematów, które rodzą kolejne, to proces, który trwa i podejmuje również te wątki rozpatrywane uprzednio lub koncentruje się na nowych problemach zogniskowanych wokół głównego tematu. Interesujący jest również mechanizm odnajdywania znaczeń z poprzednich projektów w kontekście aktualnie realizowanego cyklu, co świadczy o ciągłości procesu twórczego. Obecność prac balansujących na granicy podejmowanych przez Habilitanta tematów relatywizuje ich ostateczny kształt, odnajdując swoje znaczenie w aspekcie kolejnych realizacji, a świadomość ich wagi i refleksja stają się wyraźnie formułowanym imperatywem do tworzenia kolejnych projektów. Potrzeba odkrywania nowych form wypowiedzi artystycznej, to niekończący się proces poszukiwań formy i treści, powiązań i kontekstów w zależności od sąsiedztw i zestawień, gdzie każda kolejna praca, kolejna myśl zmienia sposoby odczytywania wcześniej zrealizowanych projektów. Proces twórczy jest procesem ciągłym, a anektowane przez Habilitanta treści tworzą nieskończone zakresy poszukiwań skoncentrowanych wokół przenikających się głównych tematów, ale jakże pojemnych, otwartych i gotowych na hipotezy i rozstrzygnięcia. Równoległe podejmowanie tematów i działań inspiruje i uczy dystansu umożliwiając Artystę wgląd we wcześniej zrealizowane projekty, jednocześnie pozwala na poszukiwanie nowych kontekstów dla swoich realizacji. Koncepcja założenia artystycznego opartego na istnieniu dwóch funkcjonujących w różnych obszarach, ale uzupełniających się płaszczyzn jest interesująca i udana, ale niektóre zamieszczone w dokumentacji przez Habilitanta obrazy robią wrażenie nie do końca rozstrzygniętych, niedookreślonych formalnie. Nie wykluczam jednak, że wrażenie to wynikać może ze słabej jakości zdjęć zamieszczonych w dokumentacji, być może, że jest wynikiem celowego działania w ramach przyjętego przez Artystę założenia. W tym kontekście chciałabym dodać, że szczególnie interesujący jest zestaw obrazów prezentowanych na wystawie „*Kontur i szaleństwo*” w Galerii, w Bronowicach, w Krakowie w 2017 roku. Są to prace ideowo i warsztatowo domknięte, osadzone w przyjętej konwencji, zdeterminowane historią ze zjawiskowo potraktowanym detalem i światłem. Ciekawe są również syntetyczne w warstwie formalnej prace malarskie zrealizowane w ramach serii tematycznej „*Blackwater*” i zaprezentowane na wystawie zbiorowej „*Rośl - inne*” w Galerii „*ABC Gallery*” w Poznaniu, w 2018 roku. Habilitant sprawnie porusza się w ramach różnych konwencji artystycznych, umiejętnie wykorzystując cechy danej konwencji, a różnorodna stylistyka elementów prezentowanego cyklu urozmaica odbiór

wizualny projektu artystycznego, gdzie istotność poruszanych tematów, ukryta symbolika oraz wielowątkowy charakter prac, tworzą dojrzałe artystycznie dzieło, które stanowi osobisty ślad, zapis złożonego procesu postrzegania rzeczywistości.

Interesujący jest rodzaj dialektycznego napięcia, który związany jest z procesem twórczym Habilitanta, z dwupłaszczyznowością przyjętego założenia w ramach realizowanych koncepcji, w których płaszczyzna wizualna spotyka się i współpracuje, a innym razem znajduje się w konflikcie wobec tekstualnych treści, gdzie przestrzeń dyskursywna generuje to, co widzialne, a wizualność uruchamia narrację. Tekst jest zatem próbą zatrzymania biegu wydarzeń bez możliwości przewidzenia tego, co wydarzy się ostatecznie. Artysta uznaje ten moment w swojej twórczości za moment zwrotny, w którym odchodzi od precyzyjnie wytyczonych ram, które określają cykle i serie prac, na rzecz niestabilnie skonfigurowanych grup prac i działań twórczych. Habilitant określa ten moment mianem kryzysu wiary w jednostkowe, artystycznie domknięte działanie. *„Uwodzenie obrazów”*, projekt artystyczny przygotowany pod kierunkiem prof. Andrzeja Bednarczyka w ramach pracy doktorskiej stanowi zapis dwutorowego procesu badawczego jakim poddany został problem funkcjonowania obrazu w aspekcie społecznym i antropologicznym, a szerokie potraktowanie pojęcia wizualności służy pochyleniu się nad zjawiskiem odbioru obrazu, który reprodukuje we współczesności najbardziej pierwotne zachowania recepcyjne. Habilitant analizuje w tym projekcie kwestię działania obrazu oraz sposoby obrony przed jego działaniem. Praca nad tym tematem przebiegała dwutorowo, w warstwie teoretycznej oraz plastycznej. Powstały więc obrazy, fotografia oraz zapisy wideo, a tekst stanowił dla nich rodzaj metaodniesienia, stając się źródłem rozstrzygnięć plastycznych, a obydwie płaszczyzny *„niewolne są od pasożytowania, zapożyczeń i cytatów”*. Praca ta nosi znamiona nieustannego poszukiwania, czasem skutkującego przewartościowaniem wcześniej postawionych hipotez, to dialektyczny proces wymiany pomiędzy obrazem, a tekstem, który oparty jest na napięciu między tymi dyskursami. *„Moja refleksja nad obrazami poruszała się cały czas na wątej granicy pomiędzy racjonalnością, a mityczną otchłanią przestrzeni wyobraźniowej”* cytując dalej za Habilitantem *„Obrazy nie są niewinne. Nie pozostają biernymi obiektami odczytywań, nie są jedynie pozbawionymi zmysłów artefaktami, czym więc są - żywymi organizmami homunkulusami, które stworzył człowiek i które wymknęły się spod jego kontroli?”* Obrazy są dla Habilitanta immanentną częścią rzeczywistości, żywym zdolnym do manipulacji organizmem - przedmiotem. *„(...)destabilizują porządek systemów, mają moc obalania hegemonii słowa poprzez sieci płynnych relacji”*. Analizie procesu „uwodzenia” towarzyszą i wspomagają go teksty kultury oraz rejestracje filmowe i

fotograficzne takich działań jak między innymi atak na Wenus Rokeby Velázquez'a, zniszczenie posągów Buddy w afgańskim Bamiyan. Poruszany przez Habilitanta problem niszczenia dzieł sztuki związany jest niewątpliwie z emocjami jakie wywołują. Podobne ataki znane z naszej rodzimej rzeczywistości, to np. zniszczenie pracy Piotra Ukłańskiego pt. „Naziści” w Zachęcie przez Daniela Olbrychskiego, niedługo potem, ponownie w tym miejscu, zdarzył się podobny akt zniszczenia rzeźby Maurizio Cattelan'a „Dziewiąta godzina”, dokonany przez jednego z posłów prawicy. W kontekście tych ataków, co ciekawe, zauważamy, że nastąpiło tu pomylenie fikcji z rzeczywistością. Rzeźba Cattelan'a przedstawiała papieża przygniecionego meteorytem i została odczytana w sposób dosłowny w kategorii faktycznego zamachu na papieża. Podobnie z resztą, dosłownie była odbierana pocięta „Wenus z lustrem”, a zamach Richardson opisywano tak, jak gdyby cięcia były ranami na prawdziwym ciele, a nie uszkodzeniami, któremu uległo płótno. *„Przedmiotem ataku jest zawsze fantomowe ciało obrazu. Martwy z pozoru niewinny nośnik obrazujący otrzymuje rolę podmiotu zagrażającego spójności jednostki i wspólnoty. Winny jest łamanie zakazów, przekroczeń politycznych i społecznych”*. Przykłady ataków na sztukę współczesną pokazują, że sztuka jest sprawą polityczną. Cykl pt. „Uwodzenie obrazów” pełni rolę istotną, jest momentem rozliczeń dla Artysty i wskazuje kierunek dalszego rozwoju, stanowi punkt zwrotny w jego twórczości, jest początkiem podejmowania przez Habilitanta tematów pozaartystycznych, naznaczonych bieżącymi wydarzeniami politycznymi i społecznymi w ramach praktyki twórczej. Kolejnym interesującym projektem w twórczości Habilitanta jest cykl „Mensur”, jako rezultat zestawienia tekstu badawczego bazującego na źródłach ze swobodną narracją wizualną, opartą na problemie historycznym i społecznym związanym z narodzinami ideologii faszystowskiej. Na projekt ten składa się rozbudowany cykl realizacji malarskich, fotograficznych i tekst, które tworzyły książkę artystyczną o tym tytule (2014 - 2016), a jej powstanie związane było z pobytem stypendialnym Habilitanta w Akademii der bildenden Künste w Wiedniu. Proces badawczy oparty był na relacji tekstu i swobodnej narracji wizualnej w formie zapisu fotograficznego, zapisu wideo i niezależnych obrazów, przy czym równoległe wątki tego procesu, tekst i obraz oddziaływały na siebie nawzajem. W ramach tego tematu Artysta koncentruje się na interesującym go zagadnieniu budowania relacji tożsamości do obrazu, opartym na problemie powiązań obrazu z procesem konstruowania tożsamości nacjonalistycznej, ksenofobicznej, maskulinistycznej i patriarchalnej i udziału inteligencji niemieckiej w budowaniu maszyny przemocy i zagłady.

Podsumowując doktor Michał Zawada jest Artystą poruszającym się w ramach różnych mediów: malarstwa, fotografii, zapisu wideo, czasem przekaz uzupełniany jest

przez Artystę poprzez wprowadzenie innych form wypowiedzi plastycznej np. obiektów rzeźbiarskich, w efekcie wypowiedź Artysty formułowana jest w interdyscyplinarnej formie i ten rodzaj twórczości wpisuje się we współczesny dyskurs artystyczny oraz poszerza zakres oddziaływania wypowiedzi artystycznej. Charakter tych prac wynika z przyjętej przez Habilitanta jednoznacznej postawy, wynikającej ze sprzeciwu wobec mechanizmów rodzących wszelkie przejawy nietolerancji i wykluczenia, szowinizmu, nacjonalizmu czy faszyzmu i oparty jest na dialogu z odbiorcą oraz wysyłaniu konkretnych komunikatów w formie skumulowanych w przekazie treści. Poruszające jest wyczulenie na aktualne problemy społeczne, szczególnie jest również intencjonalność tej sztuki, która pobudza odbiorców do refleksji związanej z bieżącymi problemami natury kulturowo-społecznej, światopoglądowej, ideologicznej, czy politycznej. Pojedyncze prace zestawiane razem, każdorazowo tworzą różnorodne cykle, których struktura wynika z ich interdyscyplinarnego charakteru, gdzie wypowiedź artystyczna oparta jest na działaniu w obszarze różnych mediów, budując wspólny przekaz, gdzie poszczególne elementy serii oddziałują na siebie wzajemnie, wspierając i uzupełniając się pod względem zawartych w nich treści lub istnieją wobec siebie w opozycji, a w efekcie tworzą dynamiczny, żywy organizm ewoluujący zależnie od intencji autora. Treści zawarte w poszczególnych pracach wchodzących w skład danego cyklu, czasem są bardziej czytelne innym razem zawoalowane, a w warstwie formalnej przekazu widoczne są nawiązania do innych konwencji malarskich. Bieżące wydarzenia polityczne oraz refleksja historyczna generują u Artysty potrzebę reakcji w formie działania artystycznego i dotykania bolesnych problemów społecznych, ujawniania uprzedzeń, lęków i obaw. Analiza zagadnień historycznych w kontekście sztuki, jak również mechanizmów uruchamiających ideologie przemocowe, stanowi źródło ich odkrywania i dostarcza narzędzi do ich demaskowania, czy kontestowania postawy sprzeciwu. Artysta widzi i odczuwa potrzebę metodycznego tropienia i wskazywania mechanizmów uruchamiających niebezpieczne społecznie ideologie, a Jego prace w ramach działalności artystycznej zawierają cenny przekaz i stanowią ważny głos w dyskursie na temat misji artysty i roli sztuki widzianej w kontekście aktualnych problemów kulturowo-społecznych. To również wielokrotnie powtarzana próba przywrócenia rangi sztuce, jako dziedzinie opiniotwórczej, kształtującej określone postawy moralne, wnoszącej swój wkład w szeroko rozumianą kondycję społeczną. Habilitant poprzez swoją działalność artystyczną odbiera głos malkontentom i sceptykom wątpiącym w sens uprawiania sztuki, rozumianej w kategorii medium opiniotwórczego, sztuki krytycznej, żywej, obecnej i wyczulonej na mechanizmy ewoluujące w kierunku powstawania i odradzania się patologicznych idei. Dojrzałość intelektualna, przygotowanie

do samodzielnej pracy naukowej i artystycznej oraz świadomość procesów kształtujących określone postawy w sztuce, poparta jest uzyskanym wykształceniem z zakresu historii sztuki, co pozwala Panu doktorowi Michałowi Zawadzie budować swoją wypowiedź artystyczną w oparciu o szerokie spektrum zagadnień. Jest to przekaz oparty na solidnych fundamentach, gdzie pogłębiona analiza problemów ujętych w aspekcie historycznym ułatwia spojrzenie wstecz i pozwala Habilitantowi uzyskiwać złożone cele artystyczne i formułować konstruktywne wnioski. Kolejnym ważnym zagadnieniem poruszonym przez Habilitanta, jest problem, oddziaływania obrazu rozpatrywany w kontekście ataków na sztukę oraz analizowany wnikliwie problem manipulacji przekazem, gdzie pozornie niewinne treści, natrafiając na podatny grunt uruchamiają proces powstawania niebezpiecznych idei, a umiejętnie wykorzystane i zmanipulowane utrwalać patologiczny przekaz. Przykładem wchodzącym w zakres zainteresowań Habilitanta w tym kontekście jest natura jako konstrukt podatny na manipulację.

Nie bez znaczenia jest również kształt organizowanych przez Habilitanta wystaw, gdzie przestrzeń ekspozycyjna jest świadomie anektowana przez Artystę w kontekście refleksji dotyczącej percepcji i interaktywnego, wieloaspektywnego oddziaływania tej przestrzeni na odbiorcę. Wystawy zjawiają się na osi czasu rytmicznie, a projekty badawcze, publikacje i monografie autorstwa Habilitanta spójne są pod względem zawartych w nich treści z wymową realizowanych prac stricte artystycznych.

Oryginalna, ciekawa i poszukująca postawa artystyczna Habilitanta, pozwala sądzić, że analityczny stosunek do podejmowanych tematów, wnikliwość w ich zgłębianiu, szeroki zakres posiadanej wiedzy oraz potrzeba odkrywania nowych obszarów w dziedzinie sztuki, świadomość stosowanych metod i rozwiązań warsztatowych oraz potrzeba eksperymentowania będą ewoluowały, co stanowi gwarancję osiągnięcia złożonych ideowo celów artystycznych. Wierzę również, że Kandydat z determinacją będzie podążał drogą realizacji przyjętych założeń w ramach działalności artystycznej, niejednokrotnie kluczając, zmieniając kierunek i wracając do raz już obranych ścieżek i że będzie to droga naznaczona osobistym rozwojem i sukcesem.

Reasumując aktywność twórcza Habilitanta oraz wskazane osiągnięcia artystyczne, nie budzą moich wątpliwości.

OCENA DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ ORAZ INNYCH OSIĄGNIĘĆ HABILITANTA

Przy recenzowaniu osiągnięć doktora Michała Zawady pamiętać należy, że oprócz własnej pracy twórczej od ponad 8 lat realizuje on efektywną działalność dydaktyczną na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Przypomnę, że w roku 2010 Habilitant rozpoczął współpracę z profesorem Andrzejem Bednarczykiem w IV Pracowni Malarstwa dla studentów stacjonarnych i niestacjonarnych. Współpraca ta miała charakter godzin dydaktycznych w ramach Środowiskowych Studiów Doktoranckich, które rozpoczął w tym samym roku. W roku 2012 podjął pracę w wymiarze połowy etatu, a w 2013 roku po uzyskaniu stopnia doktora sztuki, zatrudniony został na stanowisku asystenta w pełnym wymiarze godzin. W roku 2017 został zatrudniony na stanowisku adiunkta, a od 2016 roku pełni funkcję Prodziekana Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Samodzielnie buduje własną rolę jako dydaktyka prowadzącego indywidualne korekty, organizującego i sprawującego kuratorstwo wystaw studenckich. Prowadzi zajęcia ze studentami studiów podyplomowych oraz Studenckie Koło Badań Artystycznych, warsztaty, projekty artystyczno-badawcze, seminaria i wykłady. Od 2018 roku pełni funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr. Radosława Szlęzaka pt. „*Obraz/organizm*” pod kierunkiem dr hab. Zbigniewa Sałaja, prof. ASP na Wydziale Malarstwa ASP w Krakowie. W 2015 prowadził zajęcia dla studentów Universität für angewandte Kunst w Wiedniu pt. „*Imaging Iconoclasm*”. W dokumentacji przedstawionej przez Habilitanta obecna jest również informacja dotycząca pracy organizacyjnej, pracy w komisjach między innymi ds. Badań Naukowych, ds. Jakości Kształcenia. Warto odnotowania jest również członkostwo w Radzie Wydziału Malarstwa ASP im. Jana Matejki w Krakowie oraz zespołu redakcyjnego „*Zeszytów Malarstwa*”.

Zatem dokonania dydaktyczne, organizacyjne oraz w zakresie popularyzacji sztuki oceniam wysoko, a aktywność Habilitanta w tym zakresie robi solidne wrażenie.

KONKLUZJA

Analizując osiągnięcia artystyczne i dydaktyczne Pana Michała Zawady oraz całość przedstawionej dokumentacji habilitacyjnej uważam, że zaprezentował on pracę, której zawartość zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym stanowi ważny element rozwoju dyscypliny naukowej oraz wnosi istotny wkład w rozwój dydaktyki artystycznej. Stwierdzam, że zaprezentowane dzieło habilitacyjne zatytułowane „*Gorycz. Obrazy natury, tożsamości, ideologii i przemocy*”, dorobek artystyczno-naukowy i dydaktyczny Pana

doktora Michała Zawady spełnia wymagania artykułu 16 ust. z dn. 14 marca 2003 r. (z późn. zm.) ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

A handwritten signature in purple ink, appearing to read 'T. STEFANSON'.

podpis recenzenta